

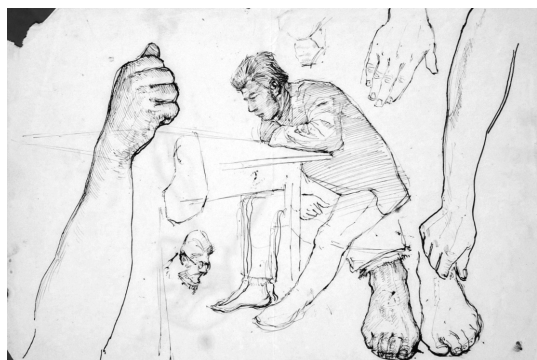
Akvizície diel Ladislava Mednyánszkeho v SNG za posledné roky

1. Ladislav Mednyánszky: Stojaci tulák. Okolo 1890. SNG Bratislava. Všetky foto: Fotoarchív SNG Bratislava – A. Mičúchová a S. Sternmüllerová

2. Ladislav Mednyánszky: Štúdia hláv. Okolo 1890. SNG Bratislava.

3. Ladislav Mednyánszky: Štúdia figurálnej kompozície. Okolo 1890. SNG Bratislava.

4. Ladislav Mednyánszky: Mladý kominár. Okolo 1878 – 1890. SNG Bratislava.

5. Ladislav Mednyánszky: Štúdia muža za stolom. Okolo 1878 – 1890. SNG Bratislava.

6. Ladislav Mednyánszky: Stojaci mladík v krajine. Okolo 1878 – 1890. SNG Bratislava.

Počas šesťdesiatročnej existencie Slovenskej národnej galérie sa počet jej zbierkových fondov rozšíril o viacero veľmi zaujímavých akvizícií. V zbierke umenia 19. storočia pribudlo niekoľko konvolútov diel, ktoré si zaslúžia bližšiu pozornosť. Práce z tohto obdobia výtvarných dejín patrili medzi prvé¹ získané pre SNG, a to predovšetkým počas pôsobenia Karola Vaculíka ako kurátora novozriadenej inštitúcie.² Ladislav Mednyánszky (1852 – 1919) patril medzi obľúbených Vaculíkových umelcov, a keďže maloval i „slovenské“ témy, ako napríklad Tatry, bol zaradený do prvých výstav umenia 19. storočia na Slovensku. Prvými akvizíciami Mednyánszkeho diel v SNG boli *Hlava sedliackeho chlapca* (O 81) a *Hlava robotníka* (O 82), prevedené z majetku SNM.

V novodobej histórii výtvarného umenia bol slovenskému publiku prvýkrát Ladislav Mednyánszky prezentovaný v roku 1951 na výstave *Umenie 19. storočia na Slovensku*³ pripravej Slovenskou národnou galériou v Bratislave vo Vaculíkovej koncepcii.⁴ V roku 1959 sa uskutočnila menšia výstava maliarovho diela v Novom Meste nad Váhom.⁵ Prvá samostatná prezentácia v SNG v Bratislave bola v roku 1962⁶ a v rozšírenej podobe na súbornej výstave v roku 1979, kde boli predstavené diela aj zo strážskej pozostalosti.⁷ Na oboch prehliadkach sa kurátorsky podieľal Karol Vaculík. Väčšina vystavených diel pochádzala zo slovenských galerijných zbierok, predovšetkým z majetku SNG, niekoľko obrazov bolo aj zo súkromných zbierok.⁸ Viac o histórii zberateľstva Mednyánszkeho diel na Slovensku už bolo publikované.⁹

Kolekcia Mednyánszkeho diel v SNG k dnešnému dňu obsahuje 292 malieb a 1516 kresieb.¹⁰ Akvizičná politika SNG začala už od prvých získaných diel pri jej vzniku. Veľký význam malo pre inštitúciu nadobudnutie kaštieľa v Strážkach, keď po smrti barónky Márie Czóbelovej prešla do správy SNG nielen samotná budova, ktorá bola neskôr zrekonštruovaná, ale i obsiahla kolekcia maliarových diel.¹¹ Stalo sa tak na základe rozhodnutia MsNV v Spišskej Belej zo dňa 12. októbra 1972. Ešte počas života barónky sa viacero diel dostalo do súkromných rúk. Ona sama predávala strýkove práce,¹² prípadne ich darovala. Vo väčšine štátnych galerijných a súkromných zbierok na Slovensku sa nachádzajú diela pôvodom zo Strážok, označené barónkinou pečiatkou.¹³

Strážky zohrávali a stále zohrávajú dôležitú úlohu v prípade získavania Mednyánszkeho diel. V tomto priestore sa nachádzal umelcov jediný stály ateliér a dnes už nie je možné presne určiť, koľko diel mohol maliar v jeho priestoroch vytvoriť. Prvý ateliér bol v jednej z vežových izieb kaštieľa. Neskôr Mednyánszkeho otec postavil pre syna ateliér v „záhrade strážskeho starého kaštieľa“, „trochu ďalej od domu, aby sa necítil stiesnený“.¹⁴ Vybudovanie ateliéru datuje jeho sestra okolo roku 1878.¹⁵ Avšak v roku 1888 otec v liste zo Strážok píše synovi: „Myslím, že ateliér sa podaril lepšie, ako sme dúfali.“¹⁶ Podľa Antona Glatza sa ateliér nachádzal vedľa hospodárskeho krídla kaštieľa.¹⁷ Samotný Mednyánszky spomína svoj ateliér aj v denníku – „V ateliéri stoja doteraz 3 motívy: Veža, Rybári a Na brehu Tisy,...“¹⁸ alebo „... Zajtra

začneme aktívnu činnosť v ateliéri...” (záznamy z januára 1878).¹⁹ V denníku z roku 1887 si zapísal, že tam chce dokončiť rozsiahle práce: „...v lete urobím veľké obrazy v Strážkach“.²⁰ Kornél Diváld, ktorý navštívil budovu kaštiela pred rokom 1905, spomína, že „...kaštieľ je aj dnes príbytkom múz. Náš maliar barón Ladislav Mednyánszky, tu strávil mladosť, terajší majiteľ, jeho švagor István Czóbel, spisovateľ ekonomiky, tu spravuje nádhernú knižnicu so zbierkou starožitného zariadenia, robí z kaštiela múzeum...“,²¹ prípadne „...v kaštieli je zbierka starožitností barónskej rodiny Mednyánszkých. Nábytok, maľby, zlatnícke výrobky, miniatúry kódex z XV. storočia, zbrane atď.“²²

L. Mednyánszky počas svojho života si nezakladal na materiálnych statkoch, preto aj po smrti rodičov prepustil Strážky svojej sestre Margite Mednyánszkej a jej manželovi Štefanovi Czóbelovi. Ten sa staral o kaštieľ, rodové obrazy, ako aj knižnicu. Z opisu jeho otca Imreho Czóbela poznáme aj usporiadanie budovy: „V strážskom kaštieli, ktorý sme s Mirikou a Istvánom prešli 4. júna 1898, sú tieto zariadené miestnosti: 1. Istvánova fajčiareň, zariadená mnohými pozoruhodnými predmetmi. 2. Istvánova pracovňa a obliekareň, z ktorej sa Thököliho dverami po točitom schodišti dalo šikovne dostať do záhrady. 3. Veľká obývačka spojená s malou balkónovou miestnosťou. 4. Salón. 5. Spálňa. 6. Mirina pracovňa s balkónom. 7. – 8. Krížom cez spálňu na malú pavlač, cez jednu miestnosť do dvoch detských izieb, z jednej vedie točité schodisko do garderóby. 9. Lászlóova izba. 10. Knižnica s 6900 zväzkami. 11. – 12. Dve hostovské izby. 13. – 14. Dve hostovské izby, po šiestich schodoch sa ide hore do druhej veže. Prízemné miestnosti: 1. Veľkolepá, priestranná kuchyňa, z ktorej sa dá dostať do malej a veľkej komory. 2. Nad kuchyňou dve veľké, priestranné izby. 3. Práčovňa, jedna priestranná izba s garderóbou. 4. Veľká miestnosť – komora, z ktorej sa dá dostať do dvoch izieb, ktoré kedysi obývala vojenská stráž, dnes je plná harabúrd. 5. Dve veľké priestranné miestnosti. 6. Pri vstupnej bráne dve dobré izby.“²³

V Strážkach sa muselo pôvodne nachádzať množstvo obrazov a kresieb, ktorých len zvyšok (aj keď nemalý) sa dostal do majetku SNG. V tomto treba poďakovať za záslužnú prácu opäť Karolovi Vaculíkovi, ktorému sa podarilo od súkromníkov získať do zbierok SNG diela pôvodne zo strážskej pozostalosti. Jednou z najväčších kolekcí boli diela od Antona Makovičku a jeho rodiny, od ktorých bolo pre SNG zakúpených v priebehu 50. – 70. rokov okolo tridsať obrazov i kresieb, niektoré pozoruhodnej kvality.²⁴

Po roku 1989 nastala zmena nielen v politickom systéme, ale aj v prístupe k výtvarnému umeniu. Vznikom aukčných spoločností a súkromných predajných galérií a starožitníctiev sa na trhu s umením objavilo i množstvo Mednyánszkeho diel pravých, ako aj falzifikátov. V posledných rokoch hodnota Mednyánszkeho diela sústavne rastie a zhodnocuje sa. Pravidelne sa objavuje na aukciách, hlavne v Maďarsku a na Slovensku, pričom po veľkej súbornej výstave v rokoch 2003 (Budapešť) a 2004 (Bratislava) nastal nárast cien, ako aj záujem o umelca.²⁵ Aj pri akvizícii niekoľkých diel maliara došlo k spolupráci SNG s aukčnou spoločnosťou SOGA, ktorá je najdlhšie pôsobiaca na Slovensku.²⁶ V roku 2000 práve jej prostredníctvom mohla inštitúcia prednostne získať kolekciu 68 olejomalieb a 16 kresieb.²⁷ Tieto diela boli následne zreštaurované a viacero z nich sa dnes nachádza v stálej

expozícii umelca v kaštieli v Strážkach.²⁸ Ak to umožnili finančné limity SNG, bola snaha získať nové akvizície aj na aukciách v posledných rokoch. Medzi top 10 dielami, predanými v aukčnej spoločnosti SOGA, sa objavuje napríklad Mednyánszkeho dielo *Železná brána*,²⁹ zaujímavé aj pre SNG a nakoniec predané súkromnému majiteľovi za 2 150 000,- Sk. V tomto prípade skončil aukčný boj pre SNG neúspešne, až v roku 2006 boli zakúpené na 67. jesennej aukcii tri kresby: *Stojaci tulák* [obr. 1], *Štúdie hláv* [obr. 2] a *Štúdia k figurálnej kompozícii*. [obr. 3] Prvá menovaná je podobným motívom k dielu *Postava tuláka v klobúku* z obdobia okolo 1900.³⁰ Poslednou akvizíciou je cenný dar,³¹ získaný SNG v roku 2007. Obsahuje jednu Mednyánszkeho olejomalbu – *Portrét muža*,³² ako i kolekciu približne 50 kresieb pripísaných maliarovi. Zbierka pochádza z pozostalosti pani Emílie Juricovej z Bratislavy. Diela majú na zadnej strane potvrdenie barónky Czóbelovej, že ide o práce jej strýka a pochádzajú tým pádom zo Strážok. Maľba *Portrét muža* je pre Mednyánszkeho typickou prácou. Je zachované množstvo portrétnych štúdií zachytávajúcich mladých a zreých mužov, sedliačikov, vojakov, nádeníkov, kočišov. V prípade olejomalieb sa zamerával na stvárnenie podoby, pozadie niekedy nechával nedokončené, inokedy bolo monochrómne, prípadne tón v tóne s farebným ladením portrétovaného. Tak je to aj v prípade portréту muža, ktorý je zachytený v sivomodrých farebných tónoch. Ide o tvár neznámeho mladíka, s ostrými rysmi, silnou sánkou, typ, aký Mednyánszkemu imponoval. On sám seba považoval za slabého a svoju fyzickú indispozíciu a chorľavosť, pre ktorú sa napríklad nemohol zúčastniť povinnej vojenskej služby, dával často do protikladu s typmi, vyberanými za modely. Ako si zapísal v denníku, „Kto chce byť silný, nech je médiom silných“.³³

Obzvlášť cenenou je kolekcia kresieb, kde prevládajú figurálne motívy. Pravdepodobne z obdobia konca 70. rokov a 80. rokov 19. storočia pochádzajú kresby, na ktorých Mednyánszky riešil svoje časté motívy ľudskej figúry v konfrontácii so životnou realitou. Ide napríklad o kresbu *Štúdia muža za stolom* [obr. 5], zachyteného v akejsi letargii nad svojím osudom a unaveného životom. Kompozícia je doplnená o štúdie rúk a nôh. Podobne aj *Stojaci mladík v krajine* [obr. 6] je zachytený ako rázny typ v uvoľnenom postoji počas odpočinku.

Kresba *Sediaci mládenec v kresle* [obr. 7], ktorý zamyslene pozerá pred seba, je veľmi intímneho charakteru. Ide o príklad výborného pozorovacieho talentu Mednyánszkeho. Zbieral takéto motívy, ktoré potom využíval pri svojich plátnach. Jeho práce z prelomu 70. a 80. rokov 19. storočia často súvisia so záujmom o ľudské utrpenie (séria diel *Nešťastie* a *Nad hrobom*). Do tejto série môžeme zaradiť aj kresbu s figurálnym motívom. [obr. 8] Ide pravdepodobne o motív prevzatý zo staršej kompozície. Mednyánszky sa podobne ako väčšina umelcov jeho generácie vzdelával počas štúdií v kopírovaní známych diel minulosti. Prevzal si niekoľko typov postáv, ktoré varioval. Autor pracoval často so vzorovými ikonografickými typmi postáv, ako napríklad sv. Šebastián. Ten bol inšpiráciou pre jeho figúry spútaných otrokov. Na kresbe sa na pravej strane nachádza akoby starozákonná postava muža v dlhom rúchu, ktorý sa opiera o palicu. Jej ďalší obrýs sa tiež nachádza na papieri. Podobne aj na ľavej strane sa vyskytujúci výjav je inou kresbovou štúdiou, ktorú stvárnil dvakrát. Ide o postavu mladého nahého muža, ktorý v rukách nad hlavou drží kus

7. Ladislav Mednyánszky:
Sediaci mládenec v kresle. Okolo
1878 – 1890. SNG Bratislava.

8. Ladislav Mednyánszky:
Figurálne štúdie. Okolo 1878
– 1890. SNG Bratislava.

9. Ladislav Mednyánszky: Štúdia
ženskej hlavy podľa antickej
busty. Okolo 1878 – 1890. SNG
Bratislava.

10. Ladislav Mednyánszky:
Kostol. Okolo 1878 – 1890. SNG
Bratislava.

11. Ladislav Mednyánszky: Portrét
mládenca v klobúku. Panko
Marcsák. Okolo 1878 – 1890. SNG
Bratislava.

12. Ladislav Mednyánszky: Portrét
muža. Okolo 1878 – 1890. SNG
Bratislava.

13. Ladislav Mednyánszky: Vojak
so šablou. Okolo 1878 – 1890. SNG
Bratislava.

tkaniny alebo nejaké zviera. V podobnom prevedení je aj figurálna kompozícia muža, pravdepodobne kominára [obr. 4], pričom môže ísť o kresbovú štúdiu k typu hrobára. V tomto súbore kresieb sa nachádzajú aj rôzne mužské portréty, niektoré z nich s presne určeným menom portretovaného. Ide napríklad o *Pamko Marcsáka* [obr. 11], pôvodom z Verhovaca. Ďalšie portréty sú neidentifikovateľné, *Mladík v klobúčku*, *Portrét muža*. [obr. 12] Kreslené štúdie hláv rôznych typov mužov na listovom papieri, na ktorom je francúzsky text – oslovenie matky s pozdravom „*Ma chère Mamam! Comment vous... voyagyes et comm...*“, dokladá Mednyánszkeho spôsob práce. Keď dostal nápad, kreslil a v niektorých prípadoch aj maloval na každú voľnú plochu papiera či plátna, ktorú mal poruke. Medzi kresbami je jediným akvarelom postava mladého vojaka so šablou [obr. 13], portrétna štúdia neznámeho vojaka.

Slovenská národná galéria je jedinou zberateľskou inštitúciou, ktorá vlastní detské kresby Mednyánszkeho. Získala ich po roku 1972 prevodom kaštieľa v Strážkach, kde ich pietne uchovávala maliarova rodina. Preto je nanajvýš zaujímavé, že v súbore kresieb zo spomínaného daru sa nachádzajú Mednyánszkeho detské práce. Sú označené barónkou Czóbelovou ako diela jej strýka. Keďže ide o detské práce, predstavujú rôzne výjavy a rozprávkové motívy. Jedna z nich je označená ceruzou „*fecit Margit*“, ktorá upresňuje ako jej autorku umelcovu sestru. Podobne aj ďalšia kresba s motívom princeznej je označená „*Miri*“. Sú dokladom toho, že aj maliarova sestra rada maľovala, obe deti boli vedené k výtvarnej činnosti. Zvyšné detské kresby sú pravdepodobne Mednyánszkeho.

Podobne ako pri detských kresbách, SNG vlastní aj kolekciu prác z raného obdobia Mednyánszkeho štúdia. Medzi rokmi 1874 – 1875 bol na Spiši činný viedenský maliar-krajinár Thomas Ender, ktorého zaujal mladíkov talent.³⁴ V poslednej akvizícii sa nachádzajú tri kresby, vytvorené na základe antických sôch a starých predlôh. Ender zasielal Mednyánszkemu z Viedne predlohy a sadrové odliatky, na základe ktorých vytváral kresbové štúdie. Tie mladíkovi rodičia posielali späť do Viedne, kde ich majster korigoval a následne zasielal do Strážok. Sú dokladom ranej fázy Mednyánszkeho výtvarného štúdia. [obr. 9] Pravdepodobne z podobného obdobia ako rané uhlové kresby je aj *Motív kostola*. [obr. 10] Na druhej strane je zachytená kresba stromu. Motív kostola, komponovaná krajina s kostolom, stromom – lipou a brehom sa už vyskytovala na Mednyánszkeho prácach.

Posledne nadobudnutá kolekcia Mednyánszkeho diel je obzvlášť v kresbovom médiu veľmi cennou akvizíciou. Vďaka daru Emílie Juricovej získala Slovenská národná galéria diela, ktoré doplnia doteraz zozbierané práce maliara. Kresbové štúdie sú dôležitou súčasťou Mednyánszkeho tvorby a často hlavnými ukazovateľmi jeho výtvarného smerovania. Na papieri rozvinul svoj pozorovací talent a voľne mohol variovať rôzne témy a situácie. Tie sa potom často objavili aj na jeho plátnach. Zbierka Mednyánszkeho diel v SNG v rámci kolekcie 19. storočia patrí medzi najpočetnejšie, napriek tomu je vždy prínosom, keď sa podarí získať ďalšie doklady majstrovej tvorby.

Katarína Beňová,
Slovenská národná galéria, Bratislava

¹ V rámci prvých akvizícií SNG sa v prvej stovke nachádza 29 diel z obdobia 19. storočia. Prvým je dielo J. Ginovského: *Portrét dámy v modrých šatách* (O 4).

² Pozri viac spomienky na Vaculíkovu činnosť ako kurátora SNG – PETERAJOVÁ, Ľudmila: *Nepýtaj sa na svoj osud*. Bratislava 2005.

³ Na výstave *Umenie 19. storočia na Slovensku* (1951/1952) bolo dielo L. Mednyánszkeho predstavené 15 obrazmi a kresbami. Niektoré boli už vtedy majetkom SNG, napr. *Jesenná povážská krajina* (O 2483), *Štúdia hlavy sedliackeho chlapčeka* (O 81), *Večerná krajina s riekou a skupinou stromov* (O 296), ďalšie pochádzali zo súkromných výpožičiek, ale neskôr sa stali majetkom SNG, napr. *Napájadlo s havranmi* (O 754). In: *Umenie 19. storočia na Slovensku*. Komisári výstavy: Vladimír Novotný a Karol Vaculík. SNG, Bratislava 1952.

⁴ Karol Vaculík bol dlhoročným riaditeľom SNG a štúdiu Mednyánszkeho diela sa venoval počas svojej vedeckej kariéry.

⁵ Výstavu v priestoroch múzea pripravila Katarína Zavadová, katalóg nevyšiel.

⁶ *Ladislav Medňanský. Maliar slovenskej zeme a ľudu*. Komisári výstavy: Karol Vaculík a Alžbeta Cidlinská. [Kat.] SNG, Bratislava 1962.

⁷ *Ladislav Medňanský. (Súborné dielo)*. Komisár výstavy: Karol Vaculík. SNG, Bratislava 1979.

⁸ Karol Vaculík si požičiaval diela od umelcovej netere barónky Czóbelovej i od viacerých súkromných zberateľov. Hlavne na výstave r. 1979 prvýkrát predstavil diela z kolekcie získanej prevodom po smrti barónky Czóbelovej. Vaculíkovým pričinením zakúpila SNG viacero Mednyánszkeho diel od súkromných majiteľov, predovšetkým z počiatočného štádia jeho tvorby. – PETERAJOVÁ, Ľudmila: Objavenie umelca (Niekoľko poznámok). In: MARKÓJA, Csilla a kol.: *Mednyánszky*. Bratislava 2004, s. 150-155.

⁹ Pozri: BEŇOVÁ, Katarína: Zberateľstvo Mednyánszkeho diel na Slovensku. In: MARKÓJA 2004 (cit. v pozn. 8), s. 254-262.

¹⁰ Stav k 31. 12. 2007.

¹¹ Išlo o diela O 4927 až O 5023. Prevzaté do SNG na základe pozostalosti po barónke M. Czóbelovej, prevedené do majetku na základe HZ č. 24/69 z MsNV Spišská Belá zo dňa 12. 10. 1972.

¹² Podľa inventárnych záznamov predala barónka napr. Šarišskej galérii v Prešove r. 1957 akvarel *Nad vodopádmi* (ŠG K 8) i olej *Jeseň* (ŠG O 488). Predané diela sa dajú vystopovať len na základe inventárnych záznamov štátnych galérií, nie je jasné, koľko diel prešlo do súkromných rúk.

¹³ BEŇOVÁ 2004 (cit. v pozn. 9), pozn. č. 62, s. 262.

¹⁴ MALONYAY, Dezső: *Fiatalok*. Budapest 1906, s. 112.

¹⁵ CZÓBEL, Istvanné Mednyánszky Margit: László – Brouillon (visszaemlékezés). In: *Enigma*, 7, 2000, č. 24/25, s. 62.

¹⁶ KISS-SZEMÁN, Zsófia: Ladislav Mednyánszky v zrkadle umenovednej spisby – kritická recepcia. In: *Ročenka SNG v Bratislave – Galéria 2001*. Bratislava 2001, s. 135.

¹⁷ GLATZ, Anton: *Ladislav Mednyánszky a Strážky*. Bratislava 1990, s. 7.

¹⁸ Január 1878 Strážky – MEDNYÁNSZKY, Ladislav: *Denníky 1877 – 1918*. Bratislava 2008, s. 38.

¹⁹ Ibidem, s. 41.

²⁰ Ibidem, s. 116.

²¹ DIVALD, Kornél: *Felvidéki sétaték*. Miskolc 1999², s. 54.

²² A „szentek fuvarosa“. Divald Kornél, *felső-magyarországi topográfiaja és fényképei, 1900 – 1919*. Ed. István BARDOLY. Budapest 1999, s. 362.

²³ MARGÓCSY, József: *Egy régi udvarház utolsó gazdáai. Szöveggyűjtemény az anarcsi Czóbel család levéltári hagyatékából*. Nyíregyháza 1988, s. 169-170.

²⁴ Napr.: *Ódpočívající mládenci* (O 2831), *Tatry od Strážok* (O 2832), *Štúdia sediaceho Cigána* (O 2774), *Štúdia sediaceho Cigána s dievčatkou na kolenách* (O 2775), *Štúdia stojaceho rozkročeného Cigána* (O 2776), *Chlapček pri včelíne* (O 2777), *Zvonica* (O 2778), *Hlava mŕtveho otca* (O 3099), *Štúdia jesenného lesa* (O 3097), *Štúdia samoty* (O 3015), *Štúdia hlavy sedliaka s fajkou* (O 3016), kresby *Volšský záprah*, *Orba*, ako i dve kresbové štúdie *Štúdia k obrazu Napájadlo s havranmi*). Posledné diela rozpredala jeho manželka alebo sestra Anna Makovičková, z nich získala SNG pozoruhodné diela, napr. *Modlitba nad hrobom* (O 3858); veľkoformátové obrazy *Cesta lesom* (O 3857) a *Štúdia k podobizni muža* (O 3858).

²⁵ Za posledné roky sa napr. v Budapešti predali diela za milióny forintov – napr. Kieselbach 34. aukcia (11. 5. 2007) – č. 182 *Jarná krajina pod modrou oblohou*, vydražená suma: 15 000 000 Ft.; 32. aukcia (17. 10. 2006) – č. 174, *Interiér lesa s potokom*, okolo 1900, vydražená suma: 11 000 000 Ft. Za informácie ďakujem Tamásovi Kieselbachovi.

²⁶ Pozri *Prehľad cien výtvarných diel 1997 – 2007 SOGA*. Bratislava 2008, s. 200.

²⁷ BEŇOVÁ, Katarína: Zbierka umenia 19. storočia. In: *Akvizície starého umenia 1989 – 2000*. Úvod Katarína BAJCUROVÁ. Bratislava 2001, s. 29-48.

²⁸ Napr. *Zvonica v Strážkach* (okolo 1885, O 6760), *Muž z poloprofilu* (okolo 1890, O 6732), *Priateľ z profilu* (Zsigmond Justh, okolo 1890, O 6766), *Mladý pohonič* (okolo 1895, O 6739), alebo *Mladý Cigán* (okolo 1890, O 6734).

²⁹ Ladislav Mednyánszky: *Železná brána*. Olej, plátno, 120 × 200 cm, značené vpravo dole „Mednyánszky“. Predané na 42. jesennej aukcii diel SOGA, Bratislava, 30. 9. 2003.

³⁰ *Tulák v klobúku*, O 4211.

³¹ Zápisnica, zo zasadnutia Komisie na tvorbu zbierok SNG pre staré umenie konaného dňa 26. novembra 2007.

³² *Portrét muža*. Olej, plátno, inv. č. O 6935.

³³ *Denníky*, s. 307.

³⁴ Pozri štúdia – MARKÓJA, Csilla: Thomas Neder és Mednyánszky. In: *Johann Nepomuk Neder (1793 – 1854), Thomas Neder (1793 – 1875) emlékkiállítás*. Magyar Tudományos Akadémia Művészeti Gyűjteményi. Ed. Gábor PAPP. Budapest 2001, s. 57-62; BEŇOVÁ (cit. v pozn. 9), s. 161.